

Godność ludzka nie ma metryki – co to znaczy szanować każdego człowieka?

SCENARIUSZ DO ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH OBSZAR: WARTOŚCI I POSTAWY

Scenariusz zajęć został opracowany do wykorzystania na przedmiocie **Edukacja zdrowotna**. Nauczyciel może elastycznie dostosować zaproponowane treści do specyfiki grupy, z którą pracuje. Scenariusz opiera się na sytuacjach codziennych i realnych wyborach, co sprzyja budowaniu samodzielności oraz odpowiedzialności za własne zdrowie. Nauczyciel decyduje, w jaki sposób wykorzysta ten materiał, uwzględniając potrzeby i możliwości swoich uczniów.

Treści programowe

Treści zawarte w scenariuszu odnoszą się do podstawy programowej z zakresu przedmiotu **Edukacja zdrowotna, Dział 1. Wartości i postawy, punkt 1**. [uczeń] *rozumie, że godność człowieka stanowi fundamentalną wartość na wszystkich etapach jego życia*. Koncentrują się na pytaniu przewodnim: „Jak kształtować postawy i wartości związane z godnością, szacunkiem oraz prospołecznym podejściem do zdrowia i troską o środowisko naturalne?”.

Scenariusz jest przeznaczony do wykorzystania w klasach VII–VIII.

Pojęcia kluczowe: godność człowieka, godność ludzka

Cel główny

Kształtowanie świadomości, że godność człowieka jest nienaruszalna i niezależna od wieku, sytuacji życiowej czy stanu zdrowia człowieka.

Cele operacyjne

Wiedza i umiejętności

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie godności i jej znaczenia w życiu codziennym;
- uzasadnia, dlaczego godność dotyczy każdego człowieka – niezależnie od etapu życia;
- rozpoznaje sytuacje, w których narusza się lub wspiera godność ludzką;
- potrafi zareagować w sytuacjach naruszających godność człowieka, również jego własną.

Postawy

Uczeń:

- traktuje godność ludzką jako wartość uniwersalną;
- rozwija postawę szacunku wobec siebie i innych – w każdej sytuacji życiowej.

Formy pracy

- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca na forum klasy.

Metody pracy

- rozmowa kierowana;
- burza mózgów;
- analiza przypadków;
- dyskusja.

Pomoce dydaktyczne

- karta pracy „Co mogę zrobić, żeby ta osoba czuła się godnie?” (siedem scenek do analizy);
- prezentacja „Godność ludzka nie ma metryki – co to znaczy szanować każdego człowieka?”;
- komputer z dostępem do internetu;
- rzutnik.

Ewaluacja osiągnięć

- analiza wypowiedzi uczniów podczas rozmów i refleksji;
- obserwacja zaangażowania w aktywności;
- gotowość uczniów do dzielenia się swoimi przemyśleniami.

OPIS PRZEBIEGU ZAJĘĆ

1 Wprowadzenie

Nauczyciel zapisuje temat lekcji na tablicy i odczytuje go na głos: **Godność ludzka nie ma metryki – co to znaczy szanować każdego człowieka?**

Następnie inicjuje krótką rozmowę kierowaną pytaniami:

- Jak myślicie, dlaczego każdy człowiek zasługuje na szacunek?
- Co według Was znaczy słowo godność?
- Co kojarzy Wam się ze słowem godność?

Nauczyciel zapisuje na środku tablicy słowo „godność” i prosi uczniów, aby podawali swoje skojarzenia. Wokół głównego hasła stopniowo powstaje mapa myśli – zapisane zostają wybrane propozycje uczniów, takie jak: szacunek, wartości, wolność, uczucia, prawa, człowiek, ważność, uprzejmość, duma.

Wariant interaktywny: Nauczyciel może wykorzystać narzędzie do tworzenia chmury słów (np. Mentimeter). W takim przypadku uczniowie wpisują swoje skojarzenia na telefonach lub komputerach, a na ekranie w czasie rzeczywistym pojawia się wizualizacja – najczęściej powtarzające się wyrazy są większe i bardziej wyeksponowane. Taka forma angażuje uczniów i nadaje ćwiczeniu dynamiczny charakter.

W kolejnym kroku nauczyciel przedstawia cele lekcji i wprowadza uczniów do tematu. Mówi:

„Dzisiaj porozmawiamy o godności człowieka: o tym, co to właściwie znaczy, że każdy człowiek ma godność i dlaczego ta wartość jest tak ważna na każdym etapie życia – od narodzin aż po starość. Zastanowimy się, czy i kiedy godność może być naruszana oraz jak my sami możemy dbać o to, by traktować innych z szacunkiem – bez względu na ich wiek, wygląd czy sprawność. Porozmawiamy także o tym, co zrobić, gdy ktoś narusza naszą godność”.

2

Czym jest godność?

Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej slajd z trzema definicjami słowa „godność” (prezentacja jest dołączona do scenariusza). Następnie prosi troje uczniów, aby kolejno odczytali na głos każdą z definicji.

Po zapoznaniu się z definicjami uczniowie pracują w parach, zastanawiają się nad odpowiedziami na następujące pytania:

- Co łączy wszystkie trzy definicje?
- Co oznacza, że godność jest przyrodzona, niezbywalna i nienaruszalna?
- Czego potrzebujemy, aby czuć się godnymi (na podstawie definicji)?

Po zakończonej pracy pary dzielą się swoimi przemyśleniami na forum klasy. Nauczyciel zapisuje wybrane odpowiedzi i dopytuje, czy uczniowie chcieliby uzupełnić opracowaną wcześniej mapę myśli.

Następnie podsumowuje ten etap lekcji, mówi:

„Widzimy, że we wszystkich definicjach powtarza się ten sam motyw: każdy człowiek ma w sobie wartość i zasługuje na szacunek. Godność nie jest czymś, co można nam dać albo odebrać – jest czymś, co mamy od urodzenia i co towarzyszy nam przez całe życie. To od nas samych i od innych ludzi zależy jednak, czy będziemy ją respektować i chronić”.

3

Naruszenie godności

Nauczyciel prezentuje na tablicy interaktywnej osoby w różnej sytuacji życiowej (slajd 2 w prezentacji multimedialnej): niemowlę, osoba starsza, osoba z niepełnosprawnością, osoba bezdomna, uczeń, nauczyciel, uchodźca, więzień, celebryta, pracownik fizyczny, osoba innego wyznania, osoba uboga, osoba zamożna.

Następnie inicjuje dyskusję i zadaje pytania:

- Co według Was łączy wszystkie te osoby, mimo różnic w ich sytuacji życiowej?
- Dlaczego godność człowieka nie zależy od jego wieku, statusu społecznego czy sytuacji życiowej?
- W jakich okolicznościach godność tych osób może zostać naruszona? Jak mogą na to zareagować?
- Co może osłabiać nasze poczucie godności, a co je wzmacnia?

Podczas rozmowy nauczyciel podkreśla, że osoba, której godność została naruszona, ma prawo:

- głośno powiedzieć, że nie zgadza się na takie traktowanie;
- poszukać wsparcia u osób dorosłych (rodziców, nauczycieli, pedagoga, psychologa szkolnego);
- bronić siebie w sposób spokojny i asertywny, bez agresji;
- pamiętać, że to, co ją spotkało, **nie odbiera jej wartości ani godności**.

4 „Co mogę zrobić, żeby ta osoba czuła się godnie?”

Nauczyciel dzieli uczniów na kilkusobowe grupy (po 3–4-osoby). Dobór uczniów w grupie powinien uwzględniać różnorodne potrzeby edukacyjne uczniów. Ważne, aby zespoły były zróżnicowane.

Następnie nauczyciel rozdaje kartę pracy z krótkimi historiami przedstawiającymi codzienne sytuacje, np.:

- starszy pan w autobusie, któremu nikt nie ustąpił miejsca;
- dziewczynka, która została publicznie wyśmiana w internecie z powodu swojego wyglądu;
- uczennica poruszająca się na wózku, której koledzy nie zapraszają do wspólnych zabaw;
- uczeń, który słabo mówi po polsku i jest wyśmiewany przez klasę;
- chłopiec, który nie ma markowych ubrań, w związku z czym zostaje odrzucony przez rówieśników i nikt nie chce z nim siedzieć w ławce;
- starszy pan, z którego drwi para nastolatków;
- dziewczynka, którą starsze dzieci przeganiają z huśtawki.

Wskazówki dla nauczyciela:

Można przeprowadzić ćwiczenie na dwa sposoby – w zależności od czasu i możliwości klasy:

- Nauczyciel wybiera tylko jedną historię. Wszystkie grupy pracują nad tą samą sytuacją, a następnie dzielą się na forum efektami swojej pracy i omawiają je wspólnie z nauczycielem.
- Nauczyciel wykorzystuje wszystkie przygotowane scenki – uczniowie losują po jednej historii i opracowują ją w metaplanie. Na końcu każda grupa prezentuje swoje wnioski, a klasa porównuje różne sytuacje.

Instrukcja dla uczniów:

- Krok 1: Zapoznajcie się z sytuacją/scenką.
- Krok 2: Pod ilustracją spróbujcie wskazać problem.

- Krok 3: Po lewej stronie tabeli („Jak jest?”) zapiszcie, co dzieje się w przedstawionej sytuacji.
- Krok 4: W środku tabeli („Jak powinno być?”) zapiszcie, jak powinna wyglądać ta sytuacja. Jak według Was mogłaby zareagować osoba, której godność naruszono?
- Krok 5: Po prawej stronie tabeli („Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?”) spróbujcie wskazać przyczyny.
- Krok 6: Pod tabelą („Wnioski”) zapiszcie, czego ta sytuacja nas uczy i jak można postępować w przyszłości.

Po zakończeniu pracy w grupach przedstawiciele zespołów dzielą się wnioskami na forum klasy. W trakcie prezentacji nauczyciel zapisuje na tablicy wspólną listę „Jak możemy wspierać godność innych osób?” i uzupełnia ją o pomysły podawane w kolejnych wypowiedziach uczniów (np. zauważać drugiego człowieka, nie wyśmiewać, pomagać, reagować na krzywdę, zapraszać do wspólnej zabawy lub pracy).

Na koniec nauczyciel zachęca klasę do refleksji, zadaje pytania:

- Które z tych działań są wam szczególnie bliskie?
- Które chcielibyście wdrażać częściej na co dzień?

5

Podsumowanie

Na zakończenie lekcji nauczyciel wyświetla slajdy 3–7 z prezentacji multimedialnej. Uczniowie kolejno odczytują zawarte tam informacje. Po każdym slajdzie nauczyciel inicjuje krótką rozmowę, w odniesieniu do pytań zamieszczonych w prezentacji. Nauczyciel zachęca uczniów do dzielenia się przemyśleniami i podawania przykładów z własnych doświadczeń lub obserwacji.

Wskazówka: To zadanie można także potraktować jako projekt dodatkowy dla chętnych uczniów, w formie „portfolio”. Uczniowie wybierają jedną

z postaci zaprezentowanych na slajdach albo proponują własną osobę, którą uważają za symbol godności i odwagi.

Portfolio może zawierać:

- krótkie opracowanie biograficzne lub esej;
- własne notatki, refleksje, rysunki, kolaże, wycinki prasowe, cytaty, fotografie, które obrazują wybraną postać i jej postawę;
- przykłady współczesnych sytuacji, w których można dostrzec podobną obronę godności.

Etapy pracy nad portfolio:

- planowanie – wybór postaci, zebranie pierwszych pomysłów i źródeł;
- realizacja – gromadzenie materiałów, tworzenie notatek, rysunków, esejów;
- prezentacja – przedstawienie efektów pracy klasie (w formie wystawy, prezentacji ustnej, albo gazetki klasowej).

Treść prezentacji powinna zostać również udostępniona w formie nagrania – z myślą o uczniach słabowidzących.

Sposoby dostosowania przebiegu zajęć w zakresie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

- Stosowanie zróżnicowanych form aktywności – umożliwia każdemu uczniowi znalezienie przestrzeni do zaangażowania się zgodnie z jego mocnymi stronami.
- Otwartość na elastyczność tempa pracy – uczniowie, którzy potrzebują więcej czasu, powinni mieć możliwość dokończenia zadania po zajęciach lub w innym trybie.

- Promowanie pozytywnego wzmocnienia – każda forma zaangażowania ucznia (werbalna, niewerbalna, pisemna, graficzna) powinna być doceniana.
- Unikanie oceniania porównawczego – skupienie się na postępie indywidualnym ucznia i jego zaangażowaniu.

Komentarz metodyczny dla nauczyciela

Scenariusz „Godność ludzka nie ma metryki – co to znaczy szanować każdego?” to propozycja zajęć dla uczniów klas VII–VIII, która w sposób przystępny i angażujący wprowadza młodzież w temat jednej z najważniejszych wartości: godności człowieka. Lekcja została zaplanowana tak, aby stopniowo prowadzić uczniów od osobistych skojarzeń i definicji, przez analizę konkretnych sytuacji, aż po refleksję nad własnymi postawami.

Uczniowie, pracując w parach i grupach, analizują realne sytuacje, szukają rozwiązań i uczą się dostrzegać, jak ich własne postawy mogą wzmocniać lub naruszać godność innych. Dzięki połączeniu dyskusji, ćwiczeń i przykładów z życia lekcja sprzyja rozwijaniu empatii, krytycznego myślenia i umiejętności współpracy – z uwzględnieniem tempa pracy oraz zróżnicowanych potrzeb wszystkich uczniów.

Realizując treści zawarte w scenariuszu, można skorzystać z rekomendowanych zasobów Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej (zpe.gov.pl) w następujących lekcjach [online, dostęp dn. 6.08.2025]:

- [„Czym są prawa człowieka?”](#);
- [„Naruszanie praw człowieka”](#);
- [„Prawa człowieka”](#);
- [„Rzecznik Praw Dziecka”](#);
- [„Renesansowa i współczesna koncepcja godności człowieka: Jan Kochanowski, *Pieśń XIX*; Zbigniew Herbert, *Przesłanie Pana Cogito*”](#).

Bibliografia

Woynarowska-Sołdan M., Woynarowska B., (2012), „Wybrane zagadnienia metodyki edukacji zdrowotnej”, [w:] „ORGANIZACJA I REALIZACJA EDUKACJI ZDROWOTNEJ W SZKOLE. Poradnik dla dyrektorów szkół i nauczycieli szkół podstawowych”, Woynarowska B. (red.), Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, s. 27.

Co mogę zrobić, żeby ta osoba czuła się godnie?

KARTA PRACY

Numer scenki:

Problem:

.....

.....

.....

.....

Jak jest?	Jak powinno być?	Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?

Wnioski:

.....

.....

Instrukcja pracy dla grupy:

Wybierzcie jedną scenkę, nad którą będziecie pracować.

Scenka nr 1

W autobusie jedzie starszy pan z laską i grupa młodzieży. Młodzi widzą, że mężczyzna stoi, ale odwracają wzrok, nikt nie ustępuje miejsca siedzącego.

Scenka nr 2

W szkolnej toalecie ktoś zrobił zdjęcie ośmieszającą koleżankę i wrzucił „dla żartów” do internetu. Zdjęcie szybko zdobywa lajki – pozostali uczniowie przesyłają je sobie i śmieją się z koleżanki.

Scenka nr 3

Dziewczynka na wózku inwalidzkim chce dołączyć do zabawy na boisku, ale koledzy mówią: „To nie dla ciebie, i tak się do tego nie nadajesz”. Dziewczynka jest smutna.

Scenka nr 4

Uczeń, który słabo mówi po polsku (pochodzi z Ukrainy), podczas zajęć odpowiada z błędami – kilkoro uczniów parska śmiechem.

Instrukcja pracy dla grupy:

Wybierzcie jedną scenkę, nad którą będziecie pracować.

Scenka nr 5

Chłopiec, który nie ma markowych ubrań, zostaje odrzucony przez rówieśników – nikt nie chce z nim siedzieć w ławce.

Scenka nr 6

Starszy pan siedzi na ławce w parku, obok przechodzi dwóch chłopców. Jeden z nich mówi: „Zobacz, jak on wygląda – pewnie bezdomny. Chodźmy dalej, bo jeszcze będzie czegoś chciał...”. Chłopcy śmieją się pod nosem i odchodzą.

Scenka nr 7

Dziewczynka bawi się na huśtawce na osiedlowym placu zabaw. Obok przychodzi dwóch nastolatków. Każą dziewczynce zwolnić huśtawkę, mówiąc: „No weź, mała, idź stąd, to dla dużych, nie dla takich dzieciaków”.